

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

“Άλλο ένα φθινόπωρο στα χρόνια της ζωής μας. Μία πίκρα, μία χαρά, μία εμπειρία ακόμη.” Ένα φθινόπωρο που ξεχωρίζει από τα άλλα.

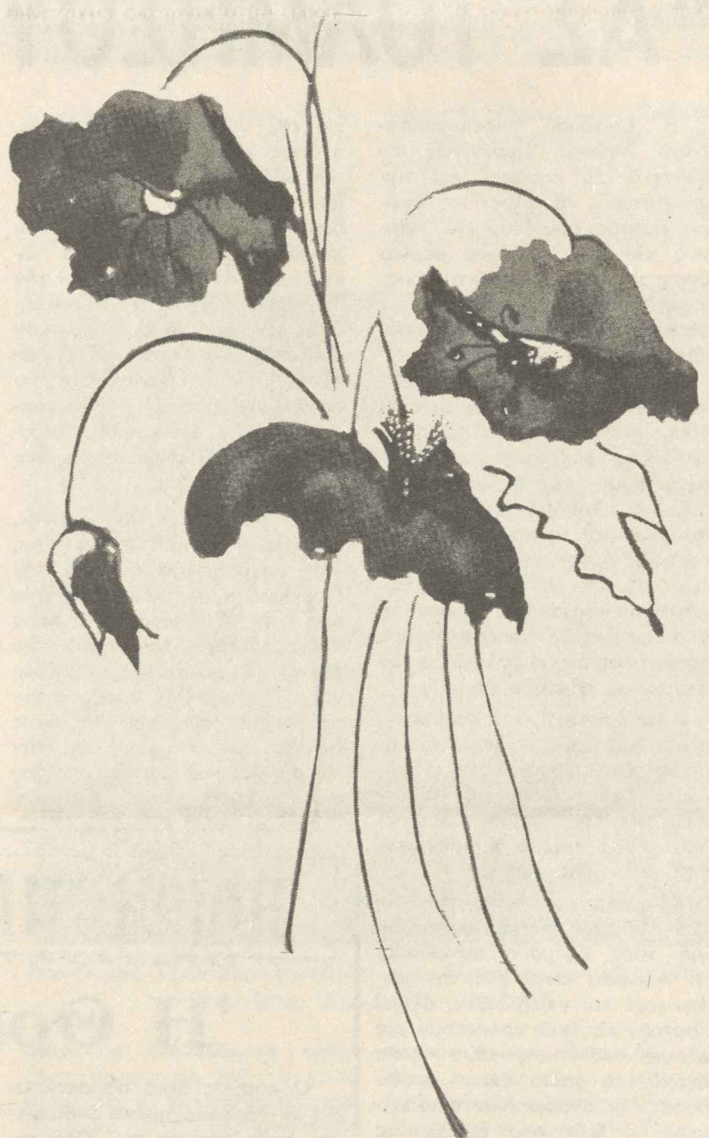
Βέβαια, τα παιδιά φόρεσαν τις ποδιές τους, ξεκίνησαν για το σχολείο. Ξενοιασता μαθητούδια, να μάθουν κάτι ακόμη. Καινούργιες ποδιές, τσάντες, βιβλία και το άκοπο χαρτί των βιβλίων που μυρίζει φρεσκάδα.

Όμως, τα πρωτοβόρνια δεν φάνηκαν ακόμη... Το χρώμα δεν μυρίζει διαφορετικό νοτιομένο. Ένα καλοκαίρι που συνεχίζει την πορεία του. Ο χρυσός ήλιος φλογίζει το σύμπαν. Και η θάλασσα σε καλεί ακόμη σε παιχνίδια στον άφρο των κυμάτων, το ήλιοθαύμα είναι μαγευτικό. Ο κόσμος φορά καλοκαιρινά ακόμη. Όμπρέλλες και αδιάφορα είναι ακόμη στα μπαλκόνια. Μά όπου νάναι β' ακουστεί η πρώτη άσπρη, τα πρωτοβόρνια πλησιάζουν. Η φύση σοφή δεν ξεχνά την πορεία της. Η γοητεία του φθινοπώρου ενέπνευσε ποιητές να γράψουν στίχους:

«Έρθε το άφρο φθινόπωρο με τις γλυκύντες βραδιές γεμάτο άνια, ρεμβασμούς και πωδες μελαγχολίες.
Έρθε το άφρο φθινόπωρο να μας ματώσει τις καρδιές, με κάποιον βασανιστικών ερώτων νοσταλγίες.
Έρθε κι' αλοθάνονται οι ψυχές χλωμών θανάτων δήματα να τις γιομίζουν τις βραδιές μ' ανεξίτηλα δέη κι' είναι, θαρρείς, τα ριγυλά των πλατανιών θρηνηματα του άφαιου καλοκαιριού ή ψυχή που ντρεφεται και κλαίει».

Στο τζάκι στα χωριά ψήνονται τηγανίτες και οι ατέλειωτες νύχτες του χειμώνα, που βάρουν έχουν την γοητεία τους, φωτισμένες στις φλόγες της πυροστιάς που ξε-

Της ΝΑΝΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ

τυλίζουν μπροστά στα άθωα παιδικά μάτια ιστορίες γεμάτες φαντασία και μυστήριο. Το σπίτι τότε σε τραβά πιο πολύ. Έπισης η περιουσία. Η έκλογη ενός άφαιου βιβλίου που συντηρεί τις ατέλειωτες ώρες... Όλοι περιμένουμε το φθινόπωρο.

Εκείνοι που έπωφελούνται από την παράταση του καλοκαιριού, είναι οι εργαζόμενοι, που παίρνουν άργα την άδεια τους το φθινόπωρο. Ο καλός καιρός τους βοηθά στις εξόδους τους στην έξοχη. Τα χειμωνιάτικα είδη στις διτρίνες περιμένουν τον γυναικόκοσμο. Άλλά, οι γυναίκες με ανάλαφρα φορέματα περνούν ξενοιαστές. Έχουν καιρό για γούνες και μπότες... προς μεγάλη ευχαρίστηση των συζύγων. Οι καταστηματαρχές όμως περιλုပ်ι περιμένουν, κοιτάζοντας τον ούρανο. Όμως ο άπτεκός ούρανος χαμογελά συννεφιαστος, ελφωρικά κοιτά αυτούς που περιμένουν τις πρώτες ψυχάλες... Ο ήλιος παιχνιδίζει και χαϊδεύει, ζεσταίνει τις χλωμές έλπίδες. Στα πάρκα τα παιδιά παίζουν ξενοιασता και η ζωή συνεχίζεται. Μόνο ο ποιητής μόνος διακρυμμένος στην άκροθαλασσία περιμένει τα πρωτοβόρνια, να έμπνευσθι, να γράψι ποιήματα, να κλάψι για το θάνατο του κύκνου, την φθορά του χρόνου, να δει τα πρώτα φθινοπωρινά φύλλα:

«Τα φθινοπωρινά φύλλα
σπερδίζονται έξω από το παράθυρο,
τα φθινοπωρινά φύλλα από κόκκινο και χρυσό
Βλέπω τα χείλη σου,
τα καλοκαιρινά γέλια,
τα ήλιοκαμμένα χέρια, που σιγήθιζα να κρατώ.
Όταν έφηνες
οι μέρες μικρήναν
και σύντομα άνωσα
ξ ν α τραγουδι του χειμώνα.
Άλλά ο' έχασα πιο πολύ άγάπη μου,
δταν τα φθινοπωρινά φύλλα άρχισαν να πέφτουν».

ΑΠΟ ΟΣΑ ΜΑΣ ΓΡΑΦΟΥΝ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΙ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΕΣ

Βόρειος και Νότιος! Ένα μεγάλο λάθος για την ονομασία αυτή. Έτσι χωρίζουμε μόνοι μας την μία και αδιαίρετη Ήπειρο. Γιατί να λέμε Βόρειο Ήπειρο το Εσκουατό Πωγωνί, τη χυλοτραγουδημένη Δρόπολη, που τη νανουρίζει ο Δρίνος, το Εσκουατό Κάστρο της Άργύρας, το Βούρκο για τα παλικάρια του, την Κορυτσά, φάρ της μαθήσεως, τη Χιμάρα, άετοφωλιά της λευτεριάς.

Η Ήπειρος είναι μία και αδιαίρετη, με φυσικά σύνορα το Τεπελίνο και την Κλεισούρα. Οι Ήπειρώτες δε ζητάνε σιβαμή γής από τους Σχηνητάρηδες. Αντίθετα, αυτοί μας κρατούν ένα κομμάτι της Ήπειρου μας, που τους το παραχώρησαν (ας θυνοται) οι θεωρούμενοι σύμμαχοί μας. Για τη λευτεριά αυτού του κομματιού παλεούμε κι αγωνιζόμαστε όλοι οι Ήπειρώτες.

Το θρυλικό κι ιστορικό αυτό κομμάτι το έχουμε ποτίσει και καθαγιάσει τρεις φορές με

Δημήτριος Ζώνης, εκ Σχωριάδων Πωγωνίου, έδελοντης Έλληνικού Στρατού το 1940 (7317 SERVIS STP. SPRINGFIELD, VA 22151

U.S.A.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΛΒΑΝΙΚΟ ΤΥΠΟ

Έκδόσεις και Μελέτες

Οι μελέτες κι εκδόσεις του «Πυρσού της Β. Ήπειρου», του Ίδρυματος Βορειοηπειρωτικών Μελετών και δημοσιεύματα του Ήπειρ. Μέλλοντος και άλλων έφημερίδων της Κερκύρας και των Ίωαννίνων, αρχίζουν να άνησυχούν τα Τίρανα. Άφου επί τόσα χρόνια χρόνια διαστρεβλώνουν, με τα κατεχυνόμενα περιοδικά τους, την ιστορία και έθνολογία της Ήπειρου και της Άλβανίας, τολμούν οι άνασχοι να τα θεωρούν την αλήθεια έχθρική δραστηριότητα και παροτρύνουν τα Ιδρυμάτά τους να «εξεκατέχουν με έπιστημονικά επιχειρήματα την δθεν αντίλασβανική ένεργεια των δημοσιευμάτων των έλληνοκάν έπιστημονικών Ιδρυμάτων.

Έτσι στο έλληνοφώνο κομμουνιστικό «Λαϊκό Βήμα» που εκδίδεται στο Άργυρόκαстро, στο ύπ' αριθ. 54 φύλλον της Κυριακής 8 Ίουνίου 1980, δημοσιεύονται τα ακόλουθα:

«Έκθεση του Πολιτικού Γραφείου της Κεντρικής Έπιτροπής του ΚΕΑ, που έδωσε ο σύμπροσ Ραμίζ Άλαιο στην έφ. Όλομέλεια της Κεντρικής Έπιτροπής του ΚΕΑ.

... Ταυτόχρονα παρουσιάζεται άναγκαίο να έντεχνος και τελειοποιήσουν οι κοινωνικές έπιστημες την πάλη ένάντιον στην άντιλασβανική δραστηριότητα που άναπτύσσουν οργανωμένα ο Ιμπεριαλισμός και ο σύγχρονος ρεβιζιονισμός.

Στις καπιταλιστικές και ρεβιζιονιστικές χώρες υπάρχουν λεγόμενα έπιστημονικά Ιδρύματα και άλλοι έιδικοί οργανισμοί που άσχολούνται με άντιλασβανική μελετητική και έκδοτική δραστηριότητα. Τα έπιστημονικά μας Ιδρύματα των διαφόρων κοινωνικών πεδίων είναι άπαράτητα να παρακολουθούν και να γνρίζουν καλά την έχθρική δραστηριότητα και να την Εσκατέχουν με έπιστημονικά επιχειρήματα».

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΠΥΡΣΟΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

1980

Το μεγαλύτερο χαρμόσυνο γεγονός, που έορτάζονταν στη Λιουντζουριά με άσυνήθιστη μεγαλοπρέπεια, έτσι που δεν φαντάζοι σε καμιά άλλη έλληνοική έπαρεια, όπως μπορεί να σηματοδοτήσει γνώμη από όλο έθνος οι κατά καιρούς Έλληνες λαογράφοι, να έορτάζονταν.

Η Λιουντζουριά, έπαρεια άμηνάς έλληνική άλλα άλθανόφωνη, άρχίζει μετά την έπαρεια Πωγωνίου, στα πλάγια θουνο παραλλήλου της Νεμέρτικας.

πώς τα λογικά συμπεράσματα που θα βγάλουμε άπ' αυτά, θα μας άδηγήσουν να πιστέψουμε πως και στη Λιουντζουριά είναι άρκετά να μας δώσουν τον έλληνοκάν χαρακτήρα της έπαρειας αυτής θα άποτελέσουν άλλο θέμα, που άσφαλώς και με τα μέσα που μπορούμε θα πρέπει να μας γεννηθεί η ύποχρέωση, ύστερα από τις γραμμές αυτές να τα δώσουμε εις την κρίση των άναγνωστών μας. Για ν' άποφύγουμε άκατανόητα πρωτότερα θα άκοιούσαμε τη λογική σειρά.

δ) Ο ΓΑΜΟΣ
Θα παρακολουθήσαμε τον γάμο, που γίνεται στο σπίτι του γαμπρού, ό όποιος είναι και ο σπουδαιότερος.

Την Πέμπτη πίνεται το προζύμι για το ψωμί του γάμου. Είναι ή μέρα που άρχίζει με περισσότερη έπισσημότητα ή έορτή.
Την ίδια μέρα ρίχνουν άλεύρι πάνω στο μαλάκι του γαμπρού. Αυτό είναι μία εύχη. Μία

Κεστού τα πάσιμ μοσκι νέ ντάσμερα, νέ στεπι μπάσιο νούν.
Δηλαδή:
Έτσι να στάχουμε ύποχρεώς στους γάμους, στο σπίτι σας κύρ' Νονέ κ.λ.π.
Νέ ντάσμε τε ντιλίτ μπάσιο νούν!

Σ' όλο το «ψήκι» έντύπωση Εξχωριστή κάνει ο έθλμος, ο άντιπρόσωπος δηλ. του γαμπρού.
Μπαίνοντας στο χωριό της νύφης και προτού ζυγώσουν στο σπίτι της Εξχωρίζεται ο έθλμος με μία τσίτασα (τσιότρα) κρασί γεμάτη και μεταφέρω μαντήλι στο λαμό δεμένο, κεντάει τ' έθλο με το ζυγκιά και πυροβολεί δίνοντας το γαμπέρι του έρχομού του γαμπρού.
Άπό το σπίτι της νύφης κινάει ο έθλμος της πόλι με την τσίτασα. Άκούεται άλλος πυροβολισμός και γίνεται ή άνταλλαγή της τσίτασας και του μαντηλιού. Αυτό σημαίνει πως

Βορειοηπειρωτική Λαογραφία

ΓΑΜΟΣ ΣΤΗ ΛΙΟΥΝΤΖΟΥΡΙΑ

Του κ. ΑΛ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ, Προέδρου Ήπειρωτικής Έταιρείας

Την προηγούμενη Κυριακή του γάμου γίνεται οι προσκλήσεις μέσα στο χωριό από τους στενούς συγγενείς και

ώραιο και χαρακτηριστική αλληγορία! Και μ' όσηρα μαλλιά! Νά Ζησης, να γεράσης εύτυχισμένος, με όσηρα καλά γερά-

Λιουντζιώτικο ζευγάρι το 1900.
(Άρχείον Ν. Κ. Παπαδοπούλου).

Το μεγάλο δαυό παίρνει σε διάφορα μέρη διάφορες όνομασίες από το χωριό, που άντιστοιχούν και που είναι κατά σειρά ή Σέστη, ή Στεγνόπολη ή Ναυπολίους, ή Σαρακινίσα, με την περιήμνη παλαιά Μονή του Μεγάλου Σπηλαίου, ή Τραυσιόστα, ή Κρίνα, το Κασορό, πατρίδα του εύεργέτου Χρηστάκη Ζωγράφου, πρόδρου της Αυτονόμου Ήπειρου, με το Εσκουατό Ζωγράφειο Διδασκαλείο, που έδωλε άρκετούς διανοούμενους, το Δαστή ή Δασέτας, το Καλέζι, ή Μίγυουλη, το Νόκοβον και το Έρινι ή Ειρηναίον.

Στα χωριά αυτά παρατηρείται άμοιομορφία γλώσσας, Άλβανικής με πόρα πολλές Έλληνικές λέξεις παρεφθαρμένες. Κρίνα = κρινός, κρίνη, καλίε = καλός, Μονικία = Μονία, τοποθεσία της Στεγνόπολεως, Αλδοτόπι, Μαρωτά, Δελίνιο, Κοουκόλι κ.λ.π. Παρατηρείται ή ίδια ένδυμιασία ό' όλο το χωριό και μόνο αυτά.

Η καταγωγή της στολής είναι Βυζαντινή, πομπώδης στην εμφάνιση και άφάντοστα μεγαλοπρεπής με τα χρυσοκέντητα κοβάδια, με το λαχούρι, το ντουλαμό κ.λ.π.
Αυτό και μόνο θ' άρκοισε ν' άντιστοιχά ως έπιχείρημα σε κείνους που άμφισβήτησαν την Έλληνικότητα της έπαρειας, παίρνοντας ως κριτήριο τη γλώσσα, που έμιλείται και που είναι κάποτε άπαιτό.

Μά το σπουδαιότερο είναι το έθιμο. Όλα τα ίδια με καμιά έστω και μικρή παραλλαγή. Ένα άντιθετο στο Κακόζι, στην Κόριον, στη Λέκκη, στη Χουμλίτσα, χωριό δηλ. που πέφτουν παρακάτω ή περνούσαν έθιμο, που έχουν σιωπηρά διαφορά από τα έθιμα της Λιουντζουριάς.

Μ' αυτό δε θέλω να ειπω έθιμα, πως και κείνα δεν είναι Έλληνικά, θάθελα να κάνω όλη τη διακρίση από το διαχωρισμό, τον άπότομο ή αποκρίση έθιμο, που έχουν σιωπηρά διαφορά από τα έθιμα της Λιουντζουριάς.

Δέν είναι περιπτώ να προσέχουμε, πως το προξενείο άναλασβάνει συνήθως γυναικίς κοινής έμπιστοσύνης. Υπόχουν γυναικίς που άποκτούν πλέον έιδικότητα στα ζήτηματα αυτά και άναγνωρίζονται ως άθεντία εις την σύναψη των γάμων. Αυτές λέγονται προξένισσες.

Έννοείται, πως οι προκαταρκτικές αυτές έργασίες τηρούνται μυστικές «έπι τη προάφει ένδεχομένης άποτυχίας».

Ο πυροβολισμός του άρρα-

α) ΤΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ
Το προξενείο είναι οι άνεπίσημες θολιδοσκοπήσεις και ή έσκαρβίωση των διαθέσεων των γονέων της νύφης και του γαμπρού. Οι κινήσεις αυτές γίνονται πάντοτε εν άγνοία της νύφης. Η γυναικία είναι ύποδεστέρα και δέν της πέφτει λόγος ποτέ! Την μελλοντική της εύτυχία θα της έσκαρβίωση ύπευθύνος ο πατέρας και ή μάνα. Η κοπέλλα είναι ύποχρεωμένη να παραδεχθεί το γεγονός ως τετελεσμένον.

Το ρυζι σημαίνει την ρίζα της οικογενειακής εύτυχίας, που μπορεί να κρατηθεί και ό τον τύχη άρχλος ο κοινός, άνέχεσις και άναπαράδω.

Το ρυζι άφου άπαρεδούν το νομίσματα μνησκει πάλι ρυζι. Όσοι προσκαλούνται στο ρυζι από το χωριό, προσκαλούνται και στο γάμο.

Τετάρτη οι προσκαλεσμένοι του γαμπρού από μέσο όποι τη χωριό πηγαίνουν ή χωριά ή όλοι μαζί στο Κοινοτικό κουρι και φορτώνουν Εύλα, που

φίλους και μέχρι εκεί που έπεται ή άντοχη του γαμπρού. Την Κυριακή αυτή γίνεται το καθάρισμα του ρυζιού. Άγδρια και κορίτσια καθορίζονται στο σπίτι του γαμπρού, που είναι μέσο. Το ρυζι σημαίνει την ρίζα της οικογενειακής εύτυχίας, που μπορεί να κρατηθεί και ό τον τύχη άρχλος ο κοινός, άνέχεσις και άναπαράδω.

Το ρυζι άφου άπαρεδούν το νομίσματα μνησκει πάλι ρυζι. Όσοι προσκαλούνται στο ρυζι από το χωριό, προσκαλούνται και στο γάμο.

Ητοί:
Στους γάμους του παιδιού σου Νονέ μας σεθεστέ!

Ο πυροβολισμός σημαίνει το «καλώς σας έρθκα». Ο άλλος από μέσο «καλώς μας έφισε». «Σε ήπιασε χαμπόρι».

Τα τραγούδια αυτά λέγονται σ' άλλους τους καλεσμένους, που έρχονται με τα γαμήλια δώρα.

Ο τρίτος στίχος της πρώτης στροφής του τραγουδιού άλλάζει πάντοτε άναλόγως του προσώπου.

Δηλ. άντι κύρ Νονέ, μπορεί να ειπωθεί κυρά νονά, κύρ Εάδεφε, κύρις θείς κ.λπ. Στους γάμους του τόδε παιδιού σου, της δεινα θυγατέρας σου κ.λπ.

Η Παρασκευή και το Σάββατο περνούν σε άδιάπνο κέφι και με άπειρα τραγούδια. Το Σάββατο έορδω έμριζεται ο γαμπρός ή την Κυριακή πρην για νάνα πιο φέρεκος. Άκόμη το Σάββατο βράδυ «χορεύουν τον Τσέλιε».

Ανένεται μια γυναικία συνήθως περασμένη ήλικίας, και άρκετά εύπρεπής, με φουστάνελλα και τσαρούχι και σέρνει πρώτη το χορό. Θα το θεωρήσει την καθέναν να χορεύει τον «Τσέλιε», δηλ. να την κρατηθεί. Κατά τη διάρκεια του χορού του Τσέλιου γίνονται διάφορα άστεία εις βάρος, τις περισσότερες φορές, του γαμπρού. Του Τσέλιου το έθιμο συνήθως ζεται και στη Δρόπολη.

Κυριακή! Θα γίνη το Εκίνημα για το σπίτι της νύφης. Ο γαμπρός είναι ύποχρεωμένος να βρή Άια για το «ψήκι», τη συνοδεία και το σύγγελο! Άνεβάδουν το γαμπρό στο καλύτερο έθλο, ένω οι τραγουδίστριες θα πούν άναλόγως της περιστάσεως τραγούδια και θα του δώσουν ένα ποτό από το ρυζι ή από το κρασί ή από άλλα ποτά.

Ο γαμπρός είναι ύποχρεωμένος να βρή Άια για το «ψήκι», τη συνοδεία και το σύγγελο! Άνεβάδουν το γαμπρό στο καλύτερο έθλο, ένω οι τραγουδίστριες θα πούν άναλόγως της περιστάσεως τραγούδια και θα του δώσουν ένα ποτό από το ρυζι ή από το κρασί ή από άλλα ποτά.

Ο γαμπρός είναι ύποχρεωμένος να βρή Άια για το «ψήκι», τη συνοδεία και το σύγγελο! Άνεβάδουν το γαμπρό στο καλύτερο έθλο, ένω οι τραγουδίστριες θα πούν άναλόγως της περιστάσεως τραγούδια και θα του δώσουν ένα ποτό από το ρυζι ή από το κρασί ή από άλλα ποτά.

Ο γαμπρός είναι ύποχρεωμένος να βρή Άια για το «ψήκι», τη συνοδεία και το σύγγελο! Άνεβάδουν το γαμπρό στο καλύτερο έθλο, ένω οι τραγουδίστριες θα πούν άναλόγως της περιστάσεως τραγούδια και θα του δώσουν ένα ποτό από το ρυζι ή από το κρασί ή από άλλα ποτά.

Από το σπίτι της νύφης μένουν πιστοι στον άρραβώνα και όι θα ύποδεχθούν με χαρά το όσι και τους φίλους του γαμπρού.

Οι θάλαμους είναι οι «πρέσβεις». Παλαιότερα χρόνια, διηγούνται στα χωριά της Λιουντζουριάς πως, σ' ένα γάμο οι σπιτικοί της νύφης, έπειδή είχαν άλλάξει γνώμη, άνήθησαν να δεχθούν το «ψήκι» του γαμπρού και να δώσουν τη νύφη. Και έγινε, όπως λένε, παντρίνη και προσδωλή μεγάλη.

Γι' αυτό από τότε έπεκράτησε το έθιμο να στέλλονται οι θάλαμους, για να γίνουν γνωστές οι διαθέσεις των συμπεθερών και μάρει ο έθλμος της νύφης από πόρους άποτελείται το «ψήκι» του γαμπρού.

Οι δυο θάλαμους Εσσυαρίζουν. Στο σπίτι της νύφης, θα πούν από την τσίτασα του γαμπρού και το «ψήκι» του γαμπρού θα πει, από Λίγο κροσί, από την τσίτασα της νύφης, πάνω στις σέλλες των άλλων ή στις άμφορες κεντητές δελέντζες.

Σε Λίγο ή άνοοεία του γαμπρού θα έρριχτεί στο σπίτι της νύφης. Εκεί θα προσφερθεί «ρακι» και θα σκώσουν νι το Λι.

Ο κουμπάρος του γαμπρού θα πει λέγοντας: «Πίνα εις ύγειαν των μελλοντίμων τω γαμπρού και της νύφης—Καλώς σας ήπιασε, νάνα στερωμένα».

Άπαντούν πίνοντας από την πορεία της νύφης, ο πατέρας συνήθως.

Καλώς ήρσατε, ψωμί γλυκό και εύχρηστο!

Ο κουμπάρος θα πει δύο ποτήρια του γαμπρού και της νύφης και θα πει εις ύγειαν τους. Άκολούθως θα βρή το γεροντότερο από την παρέα της νύφης, στον όποιο θα δώσει την εύχλη.

Ο γέρο συμπεθερός με τρία ποτήρια του γαμπρού, της νύφης και του κουμπάρου θα πει εις ύγειαν των μελλοντίμων «του γαμπρού και της νύφης» και του κουμπάρου.

Εις ύγειαν των μελλοντίμων, καλώς μας ήρσατε! Ο γέρο συμπεθερός θα βρή άλλο άποστράφειζον, που θα του ύποβειε ο κουμπάρος και θα Συνέχεια στη σελ. 7

ΕΕΝΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ

Ότε Χίμαιρα τοιοῦτον ἔπειε κακὸν ἢ κατ' Ὀμηρον,
οὐκ ἀγέλη ταύρων, ὥς λόγος, πυλίνους,
οὐ Λήμνος σῶμασσι καὶ Ἀρνηϊῶν τὰ περιόσσι,
οὐδ' ὁ Φίλοκαϊτον πούς ἀποσηράμενος,
ὥστε σε παμψηφεί νικᾶν, Τελέσιλλα, Χιμαίρας,
σηπεδόνας, ταύρους, θόρεα, Λημινάδας.

(Παλ. Ἀνθ. XI, 239).

Ο Άγγλος λοχαγός WILLIAM MARTIN LEAKE, αρχαιοδίφης και περιηγητής, ταξίδεψε στην Έλλάδα την εποχή των ναπολεοντείων πολέμων, ως μουσικός πράκτορας της πατρίδας του. Πέντε δλόκληρα χρόνια περιηγήθηκε αδιάκοπα, χωρίς να υπολογίζει κόπους και μόχθους, στον ελληνικό τουρκοκρατούμενο χώρο γιατί η Έλλάδα αυτή την εποχή, άρχες του 19ου αιώνα, ήταν για την Άγγλία και τον Ναπολέοντα χώρα μεγάλης στρατηγικής σημασίας.

Και τα δύο ισχυρά κράτη, Άγγλία και Γαλλία συαγωνίζονταν στη Μεσόγειο, ποιά άπ' τα δύο θα είναι

Υπό του κ. ΝΙΚ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Επιτίμου Λυκειάρχης - Μέλους της ΚΕΒΑ

ὁ διάδοχος στὴν πιθανολογούμενη διάλυση τῆς Ὄθωμανικῆς Αυτοκρατορίας.

Από τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1804 ὡς τὸ Μάρτιο τοῦ 1810, ὁ Λήκ ὁδοιπορεῖ σ' ὅλη σχεδὸν τὴν τουρκοκρατούμενη Ἑλλάδα, ἀπὸ τὰ Ἑπτάνησα, ὡς τὴ Μάνη, ἀπὸ τὴ Βόρειο Ἡπειρο ὡς τὴ Μακεδονία καὶ τὴ Μικρασία, μ' ἐξάιρεση τὴν Ἀνατολικὴ Πελοπόννησο, τὴν Εὐβοία καὶ τὶς Σποράδες, γιατί οἱ τελευταῖες αὐτὲς χώρες δὲν εἶχαν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ μουσικὴ τοῦ ἀποστολῆ.

Ὁ Λήκ θεωρεῖται ἕνας ἀπ' τοὺς σπουδαιότερους περιηγητὲς γιὰ τὰ πρῶτα εἰκοσι χρόνια πρὸ τοῦ μεγάλου ξεσηκωμοῦ τοῦ 21.

Καρπὸς τῶν περιηγήσεων τοῦ εἶναι τὸ τρίτομο ἔργο «Ταξίδια στὸ Μωριά» (TRAVELS IN MOREA) καὶ τὸ τετράτομο «Ταξίδια στὴ Βόρειο Ἑλλάδα» (TRAVELS IN NORTHERN GREECE), ποὺ εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσίετητας, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδος, τὸ πρῶτο τὸ 1830 καὶ τὸ δεύτερο τὸ 1835, στὸ Λονδίνο.

Γιὰ τὴν ἀξία τῶν περιηγήσεων τοῦ Λήκ ἔχουν γραφῆ ἀρκτεῖς σελίδες ἀπ' τοὺς ξένους μελετητὲς τοῦ ἔργου τοῦ. Ἀπὸ ἐλληνικῆς πλευρᾶς ἀξιόλογα εἶναι, ὅσα ἔγραψε, λίγα χρόνια μετὰ τὴν ἐκδοστὴ τους ὁ Κων. Φρεαρίτης στὸ περιοδικὸ «Πασιδώρα», ὅπου κοντὰ σ' ἄλλα ἀναφέρει: «Περιηγεῖται διηγεῖσθαι εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον. Ἐνθ' ὅ' ἐξέτελει τὰ σπουδαῖα τῆς ἀποστολῆς τοῦ καθήκοντα, διὰ τρόπον ἱκανοποιήσαντος πληρέστατα τὰς προσδοκίας τῶν Ἀρχῶν τῆς πατρίδος τοῦ, ἡ ἰδιαίτερα αὐτοῦ κλίσις καὶ τὸ ἐμφυτον πνεῦμα πρὸς τὴν ἀρχαιολογίαν ἀνεπτύχθησαν ἐνταῦθα πληρέστατα, ὅπου κατ' ἐκάστην ἀνεφύετο ἱστορικὸν τι ἢ τυπογραφικὸν πρόβλημα ἐπιβάλλον τὴ πολυμαθεῖα αὐτοῦ καὶ κριτικὴ ἀξιοῖται τὴν λύσιν, καὶ ὅπου ἡ ἐμερίθης

ΕΝΩ Η ΑΛΒΑΝΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΕΙΤΑΙ, Η ΒΟΡΕΙΟΣ ΗΠΕΙΡΟΣ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

Για προπαγανδιστικούς λόγους, το 'Αλβανικό καθεστώς του 'Ενβέρ Χότζα εκδίδει, για την επαρχία 'Αργυροκάστρου, στην ελληνική γλώσσα, την εφημερίδα «Λαϊκό Βήμα» κάθε Κυριακή και Πέμπτη, ή όπως και όταν διατάσσονται από το Κομμουνιστικό κόμματος.

Το «Όργανο» αυτό, όπως το ονομάζουν, στην πρώτη σελίδα άριστερά, το στέλνουν έδω σ' έμας στην 'Αμερική, σε όποιον διαλέξουν και σε όποιον νομίζουν, ότι τα γραφόμενά του, θα τους κάνουν τόσο καλή εντύπωση από τα πολλά κατωρθώματα του συστήματος, που θα διαλαλήσουν το γεγονός ο ένας στον άλλο μεταξύ μας, έτσι ώστε να μας θάλουν στον ύπνο, πως οι συγγενείς μας στην Βόρειο 'Ηπειρο και οι συμπατριώτες μας, περνούν καλά, ειρηνικά και ή ζωή τους είναι άνετη.

Πού να ξέρουν όμως, που όταν αυτός που λαβαίνει το όργανο αυτό, και διαβάζει το περιεχόμενό του, του σηκώνονται οι τρίχες στο κεφάλι, από την χαμηλή ποιότητα του χαρτί του, του περιεχομένου και ιδιαίτερα από την τραγική αλήθεια, που γράφουν για το κατάντημα του Βορειοηπειρωτικού λαού, που ζει σε όρινη περιοχή, όπως είναι γνωστό σε όλους μας. 'Ετσι αναγκάζονται οι Βορειοηπειρώτες, για το χατήρι των φόβων και συμ-

φερόντων του 'Αλβανικού κράτους, να ζουν με τον κασμά και το δρεπάνι ως όπλοι γεωργοί, συγκεντρωμένοι σε μπουλούκια και άσκερια, που τα ονομάζουν «συνεταιρισμούς».

'Ετσι λοιπόν, όπως συνήθως περνώντας από χέρι σε χέρι ή περιβόητη εφημερίδα, έβρεσε και στα χέρια μου. 'Αλλά αυτή τη φορά, για καλή μου τύχη, μου δόθηκε η ευκαιρία να σχηματίσω μια καλύτερη ιδέα, από το τί ακριβώς γίνεται στη δύστυχη πατρίδα μας. Διότι εδιάβασα περίπου δώδεκα εφημερίδες και έβρινα με άνοιχτό το στόμα από το κατάντημα του Βορειοηπειρωτικού λαού και του Βορειοηπειρωτικού χώρου εν γένει.

Θα αναφέρω λίγα ως επί το πλείστον μόνον από την δεύτερη και τρίτη σελίδα του «Λαϊκού Βήματος», γιατί η πρώτη και τετάρτη σελίδα είναι χαρισμένες στην κομμουνιστική προπαγάνδα αποκλειστικώς σχεδόν, και στην διαιώνιση του μεγάλου άρχηγου και σωτήρος 'Ενβέρ Χότζα. 'Επί παραδείγματι, το φύλλο της «Κυριακή 23 Δεκέμβρη 1979», στη δεύτερη σελίδα γράφει, πως «Η ταξιαρχία της μηχανοποιημένης μονάδας της Τσούκας του Βούρκου... σε 120 εκτάρια πήρε 24 κουντάλια λιστήρι».

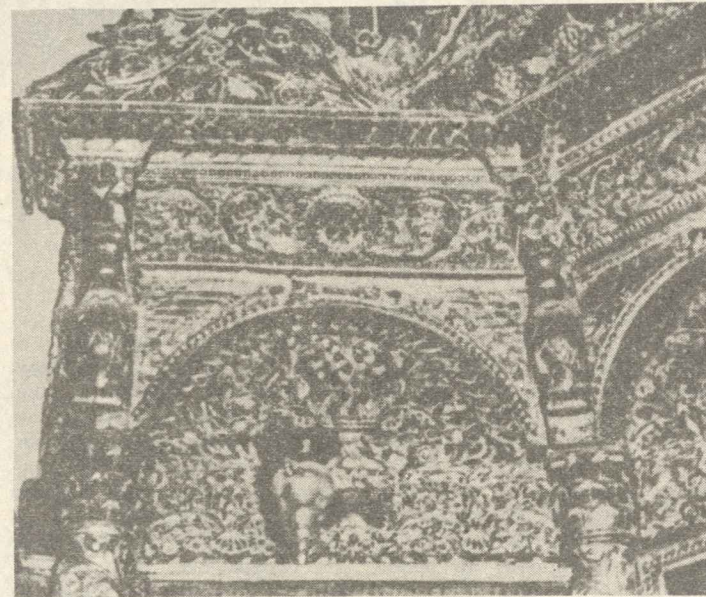
Χρειάστηκε μια μηχανοποιημένη ταξιαρχία να μασούν 24 κουντάλια λιστήρι.

Σε ένα άλλο φύλλο με ήμε-

Έλεύθερο Βήμα

ρομηνία «28 Φλεβάρη 1980», όπως φαίνεται το θεώρησαν πολύ απουδαίο γεγονός και γράφουν στην πρώτη σελίδα μια λυπηρή περιγραφή, που ή επικεφαλίδα του θέματος, με

τω από την φωτογραφία ενός τοσπάνου από την Βόδριστα, που κρατάει ένα άρνάκι, «Πλατεία κινητοποίηση και στον τομέα της Δερβιτσάνης» και άναφέρει τους μαθητές ενός

Το εικονοστάσιον του ιερού ναού της Παναγίας της Σωπικης του 'Αλβανοκρατούμενου Παγωνίου (18 αϊ.).

(Αρχαίον Νικολάου Κ. Παπαδοπούλου)

μεγάλα γράμματα λέει «Με νεοαίλους που κρατούν την αγκλίτσα στο χέρι». Παραπλεύρως, γράφουν, «οι κηπουροί της επαρχίας Σαραντιού... κινητοποιούνται για την προσκομιδή των έδωδων».

Πιο κάτω, στην ίδια σελίδα, γράφουν «συνεταιριστές... Τέλης Ντίνης» της Πολύτσανης... οικόδομησε κοτσέκια και στάβλους κλπ. και «στην πόλη για την αύξηση της παραγωγής πέφρου διακρίθηκε ή ταξιαρχία κηρικών του Χλωμού και οι κτηνοτρόφοι του κοπαδιού των άγγελδων της Τσάτιστας... το κοπάδι των άγγελδων της Τσάτιστας τον μήνα Γενάρη παρήγαγε 8 κοντάλια γάλα παραπάνω από το σχέδιο».

Που καταντήσαμε! Τυχαίνει να κατάγωμαι από το διπλανό χωριό του Παγωνίου, που λέγεται Σωπική και εύτυχως αυτή τη φορά δεν έγραψαν τί γεωργικά ή κτηνοτροφικά προϊόντα παράγει το χωριό μου. Προς χάρη όμως των άγαπητών μου συμπατριωτών από την Πολύτσανη, Χλωμός, Σχωριάδες και Τσιάτιστα, σε άλλο φύλλο πρό καιρού είχα διαβάσει, πως και στην Σωπική είχαν μεγάλη έσοδειά από σκόρδα, τα οποία και τα έξηγαγαν προς το έσωτερικό της υπολοίπου 'Αλβανίας. 'Όπως καταλαβαίνετε, διαβάζοντας, το «Λαϊκό Βήμα» γράφει και αναφέρει άφοβα το όλικό γεωργικό κατάντημα και την καθυστερημένη κατάσταση όλης της Βορειοηπειρωτικής περιοχής. Δι' αυτό και σ' αναφέρω, παρμένο από την εφημερίδα αυτή μικρές περιγραφές, με όνόματα των χωριών μας και περιφερειών μας.

Την «Πέμπτη 6 Μάρτη 1980» γράφει στην τρίτη σελίδα με μεγάλα χτυπητά γράμματα, κά-

γεωργικό σχολείο τί κάνουν στην πατρίδα μας γη, και πως αφήνεται να ύπονοηθ ή διαιώνιση της γεωργίας στην περιοχή μας, αντίθετα με το τί γίνεται στην υπόλοιπη κεντρική και βόρεια 'Αλβανία.

Το φύλλο της «Κυριακή 23 Μάρτη 1980», γράφει: «Πραγματοποιήθηκε το σχέδιο ξεχέρωσης». 'Από τους πρώτους τελείωσαν τη σοβαρή αυτή επιχείρηση οι συνεταιρισμοί του συνεταιρισμού «Μίστο Μέμε» της Πάνω Δρόπολης του Παγωνίου κλπ.

'Όσοι από τους συμπατριώτες, νοσταλγούν να ακούσουν 'Αλβανικά όνόματα, σε μάθουν πως ή γενέτειρά μας είναι γεμάτη πόρτα. Οι σημερινοί 'Αλβανοί προσπαθούν με το πιο καλλίτερο σύστημα και τρόπο, να μας αλλάξουν την όντότητά μας, γρηγορώτερα και από αυτούς ακόμη τους Τούρκους, της παλαιότερης εποχής.

Σε άλλο φύλλο της «Κυριακή 30 Μάρτη 1980», γράφουν «Οι κομνοκαλλιεργητές στο πόδι... από το Γενάρη έχουν στο πόδι οι κομνοκαλλιεργητές της επαρχίας 'Αργυροκάστρου... μετά την Κακαβιά άρχισαν το φύτεμα οι Ταξιαρχίες Λοβίνας, του Σελλιού και του Κλεισαριού».

Το φύλλο της «Πέμπτη 3 'Απρίλη 1980» γράφει: «Στο γεωργικό συνεταιρισμό «Πατριζάνος» της επαρχίας Σαραντιού... σύμφωνα με το σχέδιο θα σπείρει και 75 εκτάρια με φακές και ρεβύθια». Δεν υπάρχει γεωργική τροφή που να μην την παράγει ο τόπος μας. 'Όπως φαίνεται οι καλοί και έμπνευσμένοι έθνικοί πατριώτες 'Αλβανοί, χάρισαν το δρεπάνι στην Βόρειο 'Ηπειρό μας και το σφυρί στην Βόρεια 'Αλβανία.

Γιατί άραγε; 'Από φόβο. Πάντα έχουν τον φόβο ότι μια μέρα οι συμπατριώτες μας έκει και με την βοήθειά μας από το έξωτερικό, θα ζητήσουν και θα άποκτήσουν την έλευθερία τους. Φοβούνται και ξέρουν πως οι καταστάσεις αλλάζουν. 'Όλα είναι ρευστά στο διεθνή όριζοντα.

'Εάν χτίσουν εργοστάσια στη Βόρεια 'Ηπειρο, θα τα χάσουν, εάν όχι θα παραμείνουν ότι χτίζουν βορείως στην 'Αλβανία, ως είναι και μικρότερη τότε.

Για αυτό μας παραμελούν. Το «Λαϊκό Βήμα» δεν αναφέρει ούτε για ένα βιοτεχνικό εργοστάσιο ή έστω και τοιούτου είδους σχολείο. Μόνον ότι έχει να κάνει με τη γεωργία.

'Αφήνουν τους συμπατριώτες μας γεωργούς και κτηνοτρόφους και την όλική μας περιοχή σε πρωτόγονη κατάσταση. 'Ετσι, νομίζουν, ή Βόρειος 'Ηπειρος με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, δεν θα τους δώσει σήμερα, για σήμερα διοικητικά προβλήματα, γιατί αφήνουν το πλείστο του λαού στην παλαιά γεωργική στάση, και διαλέγουν τους πιο έξυπνους της περιοχής για καλύτερες βιομηχανικές δουλειές εις τα ένδοτερα της 'Αλβανίας. 'Εχουν τη δικαιολογία ότι τους χρειάζεται το κόμμα, τους σπρώχνουν να παντρευθούν ντόπιους της εκεί περιοχής 'Αλβανόφωνας, και έτσι να χάσουν την πραγματική τους εθνικότητα.

Σας φαίνεται παράξενο, άναγνώστη; Σας θυμίζει τον καιρό της Τουρκοκρατίας, όπως τον γράφει ή ιστορία; Σήμερα είναι χειρότερα. Οι έθνικοφρονες 'Αλβανοί, καμουφλαρισμένοι με την κομμουνιστική ιδεολογία, αλβανοποιούν την περιοχή μας πιο συστηματικά, πιο πανθηρά, πανούργα και σίγουρα. 'Αλλάζουν όνόματα άτόμων και περιοχών. Φροντίσαν να κλείσουν όλες τις εκκλησίες του τόπου. Δεν υπάρχει πια το κρυφό σχολείο από τον παπά του χωριού. Δεν υπάρχει ιερέας πουθενά. Η κατάσταση είναι τραγική. 'Όλα στη Βόρεια 'Ηπειρό μας διευθύνονται από το κέντρο, τα Τίρανα, δικτατορικά, στρατιωτικά και με πυγμή.

'Όπως γράφει το φύλλο της «Πέμπτη 10 'Απρίλη 1980», «'Απριλιάτικες μέρες με τους κομνοκαλλιεργητές... Βρεθήκα-

μεν κατά πολύ με το «Μακεδονικό». Και εν συνόψει, το ζήτημα του ψεύδους και της δολοπλοκίας τίθεται εν τω πλαισίου χί της ανθρωπίνης μυωπίας. Λά του δράματος της ιδεολογίας. Το ψεύδος είναι ή ιδιότητα περίπτωσις του προβλήματος της δημοσίας συνωμοσίας και του νέου τύπου 'Ενβέρ Χότζα του τζικού κόμματος. Θύμα της δημοσίας αυτής συνωμοσίας, στην την φορά, είναι ο Μεχμέτ Σιέχου, Πρωθυπουργός 'Αλβανίας.

ΜΗΝΑΣ ΚΑΡΑΚΥΡΟΣ, τώως Πρόεδρος και νυν σύμβουλος Βορειο 'Ηπειρωτικού Συλλόγου «Πύρρος» Νέας 'Υδρας.

Ο ΜΕΧΜΕΤ ΣΙΕΧΟΥ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΘΥΜΑ

Συνέχεια από τη σελ. 7

μονιστής μεταχειρίζεται πάντοτε δύο γλώσσας την μίαν χρησιμοποιεί δημοσίως, ενώ αυτήν όπου χρησιμοποιεί εν τω στενώ κώλω είναι ακριβώς ή αντίθετος.

Ο 'Ενβέρ Χότζα διατηώνει ψευδείς έννοιες ακόμη και όταν άπευθύνεται προς τους κομμουνιστές. Αυτό, φυσικά, συμβαίνει επειδή έχει έπιστρέψει εις τις άσπικας θέσεις 'δι' αυτό είναι και «έξω μ ό τ η ε», ενώ όταν ψεύδεται με τον ίδιον τρόπον έναντι των μαζών, αυτό το ψεύδος όμοια-

με τούτες τις 'Απριλιάτικες μέρες σε μια από τις ταξιαρχίες του Ζερβατιού στο γεωργικό συνεταιρισμό των Βρυσών».

Προσέξτε. Μιλάν για ταξιαρχίες. 'Ετσι διοργανώσαν τον κόσμο, στρατιωτικά. Να έκούη τη λέξη ταξιαρχία και να πειθαρχεί άμέσως, όπως στο στρατό.

Και σε ένα άλλο φύλλο της «Κυριακή 13 'Απρίλη 1980», σε ένα άρθρο με τον τίτλο «Υποψήφιοι του Μετώπου (πρώτη σελίδα) και με υπότιτλο «Η νεαρή άρμέχτρια» «Δεν έχει παρά ένα χρόνο που ή Εύα-θία Βασίλη τελείωσε το μεσαίο γεωργικό σχολείο... χωρίς καμιά άπαίτηση για «ήσυχη γωνίτσα», άρχισε τη δουλειά στο στάβλο των άγγελδων σάν άρμέχτρια». Και προσάθω, για λόγους ιοδότητος, όπως συνήθως διατυμπανίζουν, πρέπει να έχουν και άρμέχτες.

'Ετσι λοιπόν διαβάσαμε το «Λαϊκό Βήμα» που μοιράζουν άφιλοκερδώς ταχυδρομικώς οι 'Αλβανοί στη Νέα 'Υδρη και περίχωρα και μαθαίνουμε όλα τα γεωργικά νέα του τόπου μας. Την κατάντια του ή την εξέλιξη του, που θέλουν να πιστεύουμε όταν διαβάσαμε την εφημερίδα τους και να πεισθούμε ότι ήλεκτροφότισαν όλα τα χωριά, πράγμα που μόνον οι 'Αλβανοί κομμουνιστές μπορούν να κατορθώσουν.

'Όχι μόνονα δεν χτίσαν κτίτι, να άνοίξουν έμπορικές, βιοτεχνικές, και μηχανικές δουλειές, να έλαφρώσουν τον κοσμάκη από τις θαρσίες δουλειές του κασμά και του δρεπανιού, αλλά καυχώνται στην εφημερίδα τους, για τις πολλές ταξιαρχίες, συνεταιρισμούς, ομάδες και μονάδες εργασίας και ένα σωρό άλλους δαιμόνιους τρόπους. Τέτοιους έπνευσε ο κομμουνιστικός νους προς εκμετάλλευση του ανθρώπου γενικά, από την οικοδομική κλίκα κατά των κακομοιρών πατριωτών μας ιδιαίτερας, που είχαν την κακή τύχη να έρθουν να σκληρότητα και να άπολαύουν το έλάχιστο από τις εργασίες τους, ίσα - ίσα να δουσκονται εν τη Ζωή και να δουλεύουν, χωρίς τέλος και χωρίς μέλλον.

ΜΗΝΑΣ ΚΑΡΑΚΥΡΟΣ, τώως

Πρόεδρος και νυν σύμβουλος Βορειο 'Ηπειρωτικού Συλλόγου «Πύρρος» Νέας 'Υδρας.

Ο ΛΗΚ ΣΤΗ ΧΙΜΑΡΑ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 6

τας δεν του φάνηκαν άμφίβολες, γιατί στα καινούργια σπίτια της Χιμάρας παρητήρησε λίθους φερμένους άπ' την έλληνιστική άκρόπολη της Νίβιτσας. 'Η τειχοδομία τετραγώνη.

Αυτά τα λείψανα των αρχαίων τειχών, μαζί με το όνομα Χιμάρα, δεν αφήνουν άμφιβολία, ότι ή Χιμάρα βρίσκεται ακριβώς στη θέση της αρχαίας Χίμαιρας, την όποια αναφέρει μονάχα ο Πλίνιος. Στη Χιμάρα πληροφρείται για την ύπαρξη αρχαίας έπιγραφής, που σώζονται σ' ιδιωτικό σπίτι. Δείχνει ένδιαφέρον γι' αυτή. 'Όμως έπειδή το σπίτι αυτό άνήκε σ' αντίθετη φατρία από κείνη, που έφιλοξεנית, δεν του έπετράπηκε να την εξέτάση.

Ο Λήκ έπιθυμεί να έρευνήση όλη την περιοχή της Χιμάρας, ιδιαίτερα την τοπογραφία της 'Αμαντίας, του 'Ωρικού, της Βυλλίδας, της 'Απολλωνίας, άδιαφορώντας για τις πολιτικές συνθήκες και καταστάσεις, που επικρατούσαν στην περιοχή των Κεραυνίων. 'Όμως δεν έχει χρόνο στη διάθεσή του. Είναι άναγκασμένος να γυρίση στο Παλέριο, όπου τον περιμένει το καράβι για τους 'Αγίους Σαράντα και την Κέρκυρα. Για τους κατοίκους των Δουκάτων, που κατέχουν την πεδιάδα του 'Ωρικού, αναφέρει πως αυτοί 'τανε μια άπό τις κυριώτερες αίτιες να μη προχωρήση βορειότερα, γιατί 'χαν κακή φήμη, σάν οι Κακοβουλιώτες της Μάνης.

Στις 12 'Ιανουαρίου ο Λήκ έτοιμάζεται να φύγη από την Χιμάρα. Ο άνεμος ήταν ευνόϊκος, ο καιρός ευχάριστος. 'Όμως ο καπετάν Ζάχος τηρεί άστυρητά τον πατροπαράδοτο χιμαριώτικο νόμο της φιλοξενίας και δεν αφήνει τον ξένο έπισκέπτη, ν' άναχωρήση, προτού ψηθ ή άρνί, που έστειλε να φέρουν άπ' το θουνό.

'Όμηρικό πρόγευμα παρέθεσε ο καπετάν Ζάχος στον ξένο, όπως όμολογεί ο Λήκ στο «Ταξίδι» του. 'Η ώρα για το ταξίδι έφθασε. Ο καπετάν 'Αντρούτσος συνοδεύει τιμητικά τον άγγλο έπίσημο κάπου δυο μίλια δρόμο. Δυό φρουροί, άλλοτε στρατιώτες στο Ναπολεόνικο στρατό, ώπλισμένοι, συνοδεύουν τον Λήκ ως την περιοχή του βορεινού κόλπου του Παλέριου και του κάστρου. 'Εδω πήραν το συνηθισμένο μπαξίσι τους, έβριξαν μερικές μπαταρίες στον άέρα με τα μουσκέτα τους, ξεπροβδώντας τιμητικά τον ξένο και γύρισαν στη Χιμάρα.

Ο Λήκ στις 2 άκριβώς μπήκε στο καράβι του ξαναγυρισμού. 'Η θάλασσα ήσυχη, γαλήνια, ή θραδιά σελήνοφώτιση. Στις 9 άποβιβάζεται στο γνώριμό του λιμάνι των 'Αγίων Σαράντα.